

két szállítmánnyal deportálták, mely július 4-én, illetve 5-én hagyta el a várost. A Budapest–Hatvan–Kassa útvonalon július 8-án értek Auschwitzba. A 2565 pápai zsidó közül csak mintegy 300 tért vissza a háború után, köztük annak az 51 pápai zsidónak legtöbbje, akik az ún. Kasztner-csoportba kerültek be.³⁹

Pécs. A Pécssett koncentrált 5963 zsidó közül mintegy 3500 a város lakója volt.⁴⁰ A többieket a szomszéd településekről hozták be, például Bonyhádról, Mohácsról és Pécsváradról. A helyi zsidókat május 9-én parancsolták a gettóba. A gettót, mely kiterjedt a Bánffy Dezső, Ispitaalja, Vas Gereben, Kassa, Szilágy Dezső és Tompa Mihály utcákra, május 21-én lezárták. Néhány zsidót a MÁV helyi raktáraiban szállásoltak el. A zsidók összefogdosását a városban Esztergár Lajos polgármester irányította.⁴¹

57 zsidót már hivatalos gettózásuk előtt letartóztatott a Gestapo bizonyos Auringer vezetésével. A Zsidó Tanácsot dr. Greiner József vezette, Fehér Emil, Gottesmann Lajos és Krémer Móric rabbi segítségével. Június 28–29-én a gettó lakosságát átszállították az ún. Lakits-laktanyába, amely nem esett túl messze. A lovassági istállókban már ott „laktak” a Mohácsról és Baranya más településeiről behozott zsidók. A bevagonírozás és a deportálás július 4-én történt.

A deportáltak között volt dr. Mansfeld Géza híres orvosprofesszor és családja; felmentő papírjaikat a helyi rendőrség visszatartotta.⁴²

Virág Ferenc pécsi püspök, aki már kitüntette magát az 1920-as években, amikor a *numerus clausus* törvény elleni harc élvonalában küzdött, közbenjárt Nikolits Mihálynál, Baranya megyei főispánnál, hogy könnyítse meg a gettóba koncentrált zsidók helyzetét. A zsidók melletti állásfoglalása miatt Virág püspököt a Szálasi-érában katonai őrizet alá helyezték.⁴³

Sárvár. Szombathelyről keletre, Sárvárott volt Magyarország egyik legnagyobb internálótábora. A legtöbb politikai foglyot a helyi cukorgyárban és selyemgyárban őrizték. Mint megyei gyűjtőtáborban, Sárváron 3521 zsidót tartottak, közülük mintegy 750 fő magából a városból került ki,⁴⁴ a többiek pedig a Celldömölki és Sárvári járásokból, beleértve Jánosházát.⁴⁵

Mivel a III. csendőrkerület más, nagyobb gyűjtőközpontjaiból Ferenczy 1740 zsidót áthozatott, a Sárvárott összegyűjtött zsidók száma 5621-re emelkedett.⁴⁶ A helyi lakosság számára a gettót május elején állították fel a zsinagógában és a környező hitközségi épületekben, ideértve a rabbi házát. A Zsidó Tanács a következőkből állt: Fischer Jenő (elnök), Krausz Sándor, Rátz Imre és Löwinger Albert.⁴⁷ A sárvári zsidókat csak